

Települések: tanya, falu, város

4. osztály · 45 perc · Tankönyv 8–10. oldal

Áttekintés

★ Tankönyv OH-KOR04TA, 2. lecke (8–10. oldal) — Az óra célja

A lecke célja a tankönyv 10. oldali összefoglalója nyomán: a tanuló megnevezi a településtípusokat (tanya, falu, város), összehasonlítja őket, és a közigazgatási térképen megtalálja a vármegyeszékhelyeket.

Az óra íve: Ráhangolás 5 → háttértudás 8 → forrásmunka 15 → megbeszélés 8 → kilépőkártya 9.

Fókusz: Forrás használata: a gyerek a tankönyvből és a térképről bizonyít.

Eszközök

- Környezetismeret tankönyv 4. (OH-KOR04TA), 8–10. oldal
- Környezetismeret munkafüzet 4. (OH-KOR04MA), 78–79. oldal: közigazgatási térkép
- Tanulói lap (ebben a csomagban), fejenként egy
- Tábla, kis cetlik a kilépőkártyához

Nagy kérdés és mai kérdés

A témakör nagy kérdése: Hol jó élni: tanyán, faluban vagy városban?

📌 A mai kérdés

Miben különbözik egymástól a tanya, a falu és a város?

Célok és tanári háttér

Az óra végére a tanuló

- megnevezi és összehasonlítja a három településtípust a tankönyv alapján
- a térképen megmutat egy vármegyeszékhelyet

Előzetes tudás: 3. osztályból: a térkép jelei, a lakóhely neve. Az 1. leckéből: Magyarország szomszédai.

Kulcsszavak

település

Hely, ahol az emberek élnek és dolgoznak.

tanya	A legkisebb település: ház, melléképületek és föld, általában 1–2 család.
falu	Kertes házak, földművelés, állattartás; van iskola, posta, bolt.
város	Itt él a legtöbb ember: emeletes házak, sok intézmény és munkahely.
világváros	Tízmilliónál több lakosú óriásváros, idegen szóval metropolisz.
vármegyeszékhely	A vármegye irányító városa, a térképen külön jellel.

Várható nehézségek

Mit csinál a gyerek	Miért	Tanári lépés
Azt mondja: a falu csak egy kisebb város.	Csak a méretet nézi, az intézményeket és a munkát nem.	Kérdezd meg: van-e a faluban kórház vagy színház? Mutasd a táblázat 3. oszlopát.
Esztergomot írja Komárom-Esztergom székhelyének.	Azt hiszi, a székhely neve mindig benne van a vármegye nevében.	Kerestessd meg a térképen a székhely jelét: Tatabánya.
Azt írja: a tanyán sokan laknak, mert nagy a föld.	Összekeveri a terület nagyságát a lakók számával.	Olvastasd fel újra a mondatot: általában 1–2 család.

Források

A forrás: Tankönyv 8. oldal, a településtípusok leírása. Ebből töltik ki a táblázatot.

B forrás: Munkafüzet 78–79. oldal, közigazgatási térkép. Itt látszanak a vármegyék és a székhelyek jelei.

A két forrás együtt mutatja meg, mit jelent egy településtípus a szövegben és a valóságos térképen.

Az óra menete

Ráhangolás

5 min

- Kérdezd meg: mi a lakóhelyetek neve? Milyen település?
- Meséld el röviden: őseink vándoroltak, aztán letelepedtek, ahol volt víz, legelő, élelem.
- Írd fel a mai kérdést a táblára.

Háttértudás

8 min

Mutasd be a három településtípust a tankönyv 8. oldala alapján. Minden kulcsszót akkor mondj ki, amikor először kell.

Könyvön túli érdekességek – a tanár felolvassa, és jelzi, hogy nincs a könyvben

Érdekesség	Forrás
Magyarországon 2026. január 1-jén 3155 település volt, ebből 348 város, a fővárossal együtt.	KSH, A települések száma jogállás szerint, 2026
A legkisebb magyar falu 2025 elején a Zala vármegyei Iborfia volt, 13 lakossal.	Zalai Hírlap, 2025. február
Az ENSZ 2025-ös jelentése szerint a legnépesebb város Dzsakarta, közel 42 millió lakossal. Tokió a harmadik, 33 millióval.	ENSZ, World Urbanization Prospects 2025

Mondd el, és mondd ki hangosan is: ez nincs benne a tankönyvben, honnan tudjuk?

Könyvön túl – ez nincs a tankönyvben

Magyarország legkisebb faluja 2025 elején a Zala vármegyei Iborfia volt, mindössze 13 lakossal. A világ legnépesebb városa ma Dzsakarta (Jakarta), közel 42 millió emberrel. A tankönyvben szereplő Tokió már csak a harmadik.

Forrásmunka

15 min

Párban dolgoznak. Előbb a táblázat, utána a három kérdés a tanulói lapon.

A táblázatot a tankönyv 8. oldalából töltik ki párban. Egy sor egy településtípus.

Olvasd el a tankönyv 8. oldalát! Írd be a táblázatba, amit a szöveg mond.

Településtípus	Hányan élnek ott?	Mi található ott?	Mivel foglalkoznak az emberek?
Tanya			
Falu			
Város			

1. A tanulók ezt látják: Tankönyv, 8. oldal: Általában hány család él egy tanyán?

2. A tanulók ezt látják: Munkafüzet, 78–79. oldal: Keress egy vármegyeszékhelyet a térképen! Írd le a nevét, és azt, hogyan jelöli a térkép.

3. A tanulók ezt látják: Tankönyv és térkép együtt: Miért él a legtöbb ember városban? Írj egy okot a tankönyvből!

Figyeld

Minden válasz mellé kérdezd meg: honnan tudod? A tankönyv vagy a térkép a válasz, nem a véleményünk.

Megbeszélés

8 min

- Vitassátok meg: melyik településtípusnak mi az előnye és a hátránya?
- Kérj egy példát a táblázatból minden állításhoz.
- Ha valaki olyat kérdez, ami nincs a könyvben, írd fel a Kérdésparkolóba.

Kilépőkártya

9 min

Kis cetlin gyűjtsd be az óra végén. A rendezést a megfigyelési lapon találod.

Kilépőkártya

Hol élnél szívesebben: tanyán, faluban vagy városban? Írj két indokot a tankönyv 8. oldaláról! Kezdheted így: Szívesebben élnék ..., mert ...

A kilépőkártyák rendezése

Két indok a forrásból	Egy indok a forrásból	Indok nélkül
Választ, és két, a tankönyvben szereplő jellemzővel indokol (pl. iskola, orvos, föld, csend).	Választ, de csak egy tankönyvi jellemzőt használ, vagy az egyik indoka saját vélemény.	Csak választ, vagy olyan indokot ír, ami nem a településtípusról szól.

Amit érdemes megtartani

Honnan tudod?: Minden válaszhoz forrás tartozik. Ez tanítja az ellenőrzést.

Jelölt érdekességek: A könyvön túli tény mindig külön jelölve, forrással. A gyerek így megkülönbözteti a tankönyvet a kiegészítéstől.

Kérdésparkoló: A gyerekek kérdései nem vesznek el. Ebből mérhető a kérdezés fejlődése.

A Learning Commons Knowledge Graph nélkül készült, a magyar tankönyvre épül; a tanár ellenőrzi, mielőtt használja.